

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGEHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

csimzsendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdetések					
	ft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
8/16 "	7	18	35	60	100	180
4/16 "	350	9	1750	30	50	90
2/16 "	175	450	875	15	25	45
1/16 "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények. Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni; melyki helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetésé számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Teleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fíba számítatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A burgonya betegségről.

(Vege.)

Ha a gumók betakarítás után nem száraz, meleg, hanem nedves, dohos pinczébe kerülnek, akkor a betegségtől meglepett gumók bizonyosan áldozatul esnek a hátrányos helyiségnek; a nedves rothadás tovább is terjedhet és képes az egész készletet tönkre tenni vagy legalább is veszélyeztetni. A pincze vagy verem nedves levegője igen kedvez a kifejlődésük kezdetén álló Peronospora csirák tenyészetének; a fonal szervek szétterjeszkednek az egész gumókban az érintett sejteket megölve, és miután kifejlődésük bizonyos fokán vannak — ópen úgy mint a leveleknél — ismét előtörnek a héjsejtjein át vagy az azon levő szájcsonkokon keresztül, elágaznak és szaporodási szerveket hozva, elhalnak; a gumó egészben vagy részben szintén elpusztul a nedves rothadás folytán. Ha a csirmagregtők megértek lehullanak és szétpattanva a csirmagvakat az alattuk és mellettük levő gumókra szórják, melyek kérges héjuk daczára új székhelyeivé válnak ez élődi gombának. Tény az, hogy a kicsirázó sporák az ért gumók héját is átfurni képesek; a felvett esetben a pincze nedves levegője kedvez kifejlődésük és tenyészésüknek és így elterjed a betegség a burgonya készletben a nélkül, hogy a gumóknak egymást érinteniök kellene.

A leirt módon terjed a betegség a fészekben is. Egy gumó legyen inficiálva — melyet a többivel együtt elültettünk — úgy ha a körülmények kedveznek nemcsak a levelekre jutnak el és hoznak csirmagvakat a fonalszervek, hanem az anyagumó héján át újra előtör és itt is szaporodásról gondoskodik. A föld felett egyik fészek zöltségéről a másikra kerülnek a sporák, mint a földalatt a fészekben egyik gumóról a másikra és mindenütt pusztulás van nyomukban.

Mindezekből azonban korántsem következik, hogy a betegségtől inficiált gumókból ne lehetne egészséges szárazakat szintúgy gumókat nyerni. Száraz tiszta levegőjű pinczében a Peronospora nem tenyészhet, a kicsirázott sporák fejlődésük azon stadiumán maradnak a milyenekben a betakarított gumókkal a pinczébe kerültek. A jól telelt gumók kiültetés után — habár az időjárás száraz és a talaj csak mérsékelten nedves — hamar csiráznak, gyökereket és szárazakat hajtanak, melyek a jelzett időjárás miatt hamar megérnek; a szárazak többé kevésbé elfásulnak és függetlenül az anyagumótól gyökereik által tápláltatnak. Száraz, meleg időjárás azonban a gomba tenyészésére legkevésbé sem alkalmas, fonalszervei a kedvezőtlen körülmények miatt még pihennek akkor, midőn a szárazak vitoron fejlődnek, de ha életre is ébredtek csak lassan terjeszkednek szét a gumókban és midőn el-

érték volna a szárot hajtott szemekhez ott egy szívós, elszáradt sejtrétegre találnak, mely az anyagumót a hajtásoktól elválasztja. A fonalszervek átfurhatják ugyan e sejteket, de azokban elis pusztulnak azután, mivel a légenyidus sejtnedvek hiányoznak és a jelenlevő szénvizegyoldatok sem alkalmasak táplálkozásukra. Ha a fonalszervek nem jutnak eléggé korán a fiatal hajtásokba, hogy azokkal együtt felnőjenek úgy pusztításaiktól a szárok és levelek mentek maradnak; a betegség csak az anyagumókra szorítkozik és ezzel együtt elenyészik. — Inficiált gumókból képződhetnek egészséges hajtások ha csak egy ép, tiszta szem van azokon, de egy a betegségtől meglepett szemből sohasem várhatunk valami jót.

Nedves meleg levegő, gyakori esőzések kedveznek a Peronospora kifejlődésének, melynek a zsenge fiatal növényi részek legalkalmasabb tenyészhelyei. Ha ezen szempontból kísérjük figyelemmel a burgonya növény életét igen könnyen meggyőződhetünk arról, hogy kifejlődésében két időpont van, melyekben a betegség leggyorsabban harapódzik el és a termést tönkre teheti. — Nyár elején midőn a fiatal vékony héju gumókon a sporák könnyen megfogamzhatnak és erőteljesen tovább fejlődhetnek. A levelek és szárokra is könnyen áterjed a betegség ez évszakban, ha csak száraz meleg időjárás azok gyors érését nem idézi elő, ellenkező esetben hosszú ideig zsengek maradnak és a legcsekélyebb ellentállásra sem képesek az elődi gombával szemben. Második időpont ősszel van ha tartós esőzések indulnak meg; ez esetben azonban a korán érő fajok egész más képet nyújtanak, mint a későnérők. A korai burgonya zöltsége az esőzés beállta előtt többé kevésbé el van már fonyyadva, száradva, miért is a talajba került nagymennyiségű esővíz által előidézett dús nedvfelvétel és fokozott nedvkeringés miatt — a fonyyadozó szárok mellékrügyei kihajtanak, szintugy a gyökérrügyek új gumókat nevelnek. E zsenge hajtások és fiatal gumók pompás tenyészhelyei a Peronosporának. — Egész másképp áll a dolog ott, hol a zöltség még nem száradt el, hanem teljes tevékenységben van a gumókkal együtt, a megindult esőzés ugyan itt is fokozza a nedvfelvételt, de ennek folytán a szárok, levelek tovább fejlődnek és saját hasznukra dolgoznak. A gumók szintén felduzzadnak, ujak azonban nem képződnek, legfeljebb a meglevők mellék gumókat, púpokat nevelnek, melyek nemsokára megérnek.

Gyakorlati és elméleti szakférfiak sokat foglal-

koznak a leirt betegség kiirtásának kérdésével a nélkül, hogy mindez ideig gyakorlatilag kivihető és célhoz vezető utmutatást tudtak volna adni. Számos kutatások és kísérletek után a betegség fellépte, fejlődése, okai iránt megállapodtak a nézetek és az igazság valószínűleg fel lett derítve.

A különböző égalji és talaj viszonyokat tekintve általános érvényű szabályokat felállítani nem lehet, sem az ültetést megelőző és követő földmiveletekre sem a trágyázásra nézve, épen ezért az ugynevezett normaltrágyák is csak bizonyos szoroson meghatározott körülmények között alkalmaztathatnak sikerrel. — A földmiveleteknél szemelőtt tartandó, hogy az ültetés kellőleg laza és kedvező nedvességi viszonyokkal bíró talajban történjék, melyben az ásványi tápanyagok oly alakban vannak jelen, hogy a növények azokat azonnal felvehessék, a gumók és szárok ez esetben gyorsabban fejlődnek és hamarabb érik el az érettség azon fokát, melyben a betegség már némi ellentállásra talál. — Szabályszerű táplálkozás sok bajt képes elhárítani; nemcsak az állat, hanem a növény országban is, szóval az egész szerves világban.

A friss és légenyidus trágyázás elméleti szempontból nem célszerű, mivel míg egy oldalról a gyors érést hátráltatja, másrésztől légenyidus sejtnedveket szolgáltat mi mind csak a Peronospora kifejlődésének, táplálkozásának kedvez. Ha azonban tekintjük azon szerepet, melyet a burgonya a vetésforgásban betölt és pedig épen azon vidékeken, melyek legnagyobb mérvben foglalkoznak a burgonya termeléssel és a friss trágyát égalji és földviszonyaiknál fogva más növényvel kihasználni, a vetésforgásba más kapás növényt felvenni nem képesek: akkor mindenesetre kérdés marad, hogy ne vessék e továbbra is friss trágyába a burgonyát; mi mellett még az is szól, hogyha az ily módon ültetett burgonyából 20—30 % el is romlik, a bevétel mégis nagyobb, mivel a termés bizonyosan 30—40 %-tel több mint trágyázatlan földben lett volna.

Számos kísérlet bebizonyította, hogy egyik burgonya fajta vagy változvány kevésbé érzékeny a betegség iránt mint a másik. A vékonyhéju fehér fajták például alkalmasabb tenyészhelyet nyújtanak a Peronosporának, mint a cserhéju pirosak. Ennek is megvan a maga természetes oka; a piros fajták általában véve keményítő dúsabbak mint a fehérek, melyek ismét több fehérnyét és oldott szénvizegyeket tartalmaznak és héjuk nem oly szívós mint a pirosaké,

mivel a hánscsejtek nincsenek annyira elvastagodva.

Ha annak idején észre vettük a *Peronospora* jelenlétének világos jeleit, akkor tehetünk valamit a betegség elterjedésének megakadályozására, ha ugyanis az illető néhány fészek zöldségét eltávolítjuk ezek a betegség torábbterjesztői nem lehetnek, és ha több ilyen eset nem fordul elő termésünket megmentettük. Nagyban és általában véve azonban nem lehet a letarolást mint ezen betegség elleni óveljárást felhozni, mivel ha merőben eltávolítjuk is a zöldséget a burgonya ültetés alkalmából a földben levő gumók más helyekről jövő csirmagvak által is inficiáltathatnak, de főleg azért, mivel a vegyműhelyeitől megfosztott növény egyedül a termés minősége és mennyiségének rovására, tengetheti tovább életét és ha az újból kihajtott zöldséget is el kell távolítnunk, akkor a termés még a kiszedés költségeit sem fogja mégtéríteni. — Néhány esetben sikerült a korán eszközölt letarolás által jó eredményt elérni, ha ezen művelet után ugyanis a betegség kifejlődésére, illetőleg a *Peronospora* újbóli elterjedésére kedvezőtlen idő állott be és az ujon kihajtott szárok, levelek egészségesek maradván a termést, minőségét és mennyiségét javíthaták; mindezen feltételekre befolyjni azonban éppen nem áll hatalmunkban.

Ujabb időben a zöldrészek kénezésétől — mint a szőlőmivelésnél — igen jó eredményt vártak és várnak. A kérdés határozottan eldöntve még nincs; nagy számu kísérletek, melyek e részben tétetnek hol igenlőleg, hol tagadólag felelnek. — A földközé keverendő mérgező anyagoktól pedig, — mint például rézvitriól, arzenik, savas mész, gipsz, kén, oltatlan mész, petroleum stb-től egyrészt a nagy költség, de másrészt a növényzetre gyakorolt kártékony hatásuk miatt semmi jót sem várhatunk; azért ilyen eljárás nem is bír észszerű alappal.

Szentkirályi Ákos.

Ismét a gyomok.

Ez évben a mostoha időjárás miatt őszygabonánk és sok helyen a tavasziak is — de leginkább az elsők, a gazdák nagy kárára felette megritkultak, s ezen gyér állásuk miatt, hogy azt mondjam e gyengeséget felhasználják és felhasználják a különféle gyomok; ők elfoglalták az üres helyet nem ismervén kegyelmet az úgy is alig tengődő gabnánk iránt, és gyors növösük még inkább háttérbe szorítja gabonánkat fejlődésében.

Néhány nap előtt több helység határát bejárva igen sok gazos gabonát volt alkalmam látni. Elősorolom tehát az ártalmasabbak közé tartoznak. (kivéve az „Erd. Gazd.” 1870. évi 2-ik számában közlötteket.)

Csormolya Fintor, *Melampyrum arvense*, leginkább buzában. Tiszta vetőmag használata, mély szántás és gyomlálás által irtható. Magja feketebarna, hosszú gömbölyded, egyik oldala domboru, másik lapos barázdolt fényes, barnás belsejének közepe világosabb, keserű, lágy, mely utóbbi tulajdonságánál fogva a malom kő rovátkáit betölti, bemázolja és új megvágásáig használhatlanná teszi. Nagyobb mennyiségben a kenyérnek kesernyés ízt és kékes színt kölcsönöz, továbbá a kemenczéből alig kiszedett meleg kenyér megvágva olyan mintha megvolna zsirozva. Ily kenyér egészségtelen és közönséges eczetbe főzve rózsaszínű vagy viola-színűvé lesz.

Vetési repce, *Sinapis arvensis*, magja gömbölyű feketés hamuszínű, beltartalma sárga, leginkább zab- és árpában. A kenyérnek olajos kesernyés ízt ad. A liszt rövid idő alatt megromlik. Magjából mustár készül, könnyen kirostálható.

Hérics, *Adonis aestivalis*, virága szép piros, levele mérgező, magja sárga szegletes, kampós három csucscsal ellátva, kenyérben egészségtelen.

Kender, *Cannabis sativa*, eléggé ismeretes magja gabonával örölve a lisztnek olajos avas ízt kölcsönöz. Leveleiből készül a keletiek kedves bódító itala a Hasis vagy Molak.

Mezei szarkaláb, *Delphinium consolida*, apró háromszegletes szürke fényes magjának kesernyés csipős íze miatt mérgező hatás tulajdonítatik. Könnyen kirostálható.

Kis szulák, *Convolvulus arvensis*, kapaszkodó tulajdona miatt gyűlölt gaz, a gabonát földre huzza megdőlését elősegíti, gyökere mélyen jár. Száraz időben teljesített szántás által kipusztul. Virága halvány piros tölcser alakú, este és borult időben nem virágozik s a kinyílt virág is össze zsugorodik míg napfény nem éri.

Kigyós hagyma, *Allium scorodoprasum*, őszi és tavaszi gabonában felette alkalmatlan gyom, rosz mivelés jele, mély szántás által biztosan kivész.

Vigály Borzon, *Caucalis daucoides*, leginkább árpában, sárga magja bordás, kampós és teljes érése előtt egy egészet látszik képezni, megérve ketté válik. Állittatik, hogy a ser és szesz főzésnél az erjedést akadályozza.

Mezei kömény, *Nigella arvensis*, apró feketés magjának belseje szürke, dörzsölve különös szaga, összerágyva csipős ízű, puffadás elleni orvosság.

Kaszanyug babó, *Vicia cracca*, magja gömbölyű fekete vagy szürke, megrágyva paszuly ízű. Kapaszkodó természetű miatt a gabona megdőlését előmozdítja. Gabonával megőrölve a liszt pergelésekor igen jellemző szag fejlődik.

Csomós bükköny, *Lathyrus tuberosus*, inkább árpában, illatos gyönyörű piros virágja fűrt alakú, magja

szürkés, nyomott gömb forma, virágjából lepároltatás által rózsaszínű viz készül.

De ki győzné mind előszámlálni! Láttam az üszögör (seneció), csorbóka (sonchus), aszat (cirsium) különféle fajait díszíteni, de mindenféle gabonában legtöbb volt a tarack (perje, triticum repens). Ez elhanyagolt miveltés hibát jelez, pedig a gyomok összege nem hívják fel annyira a gazda figyelmét, mint a szívós életű tarack. Ezt üldözni kellene a végtelenségig.

A tarackról azonban a tek. szerkesztőség engedelmével más alkalommal.

Nem tartozik ugyan a gyomok közé, de említést érdemel még a rozsanya (Sclerotium clavus), ez a rozs szemnek rendkívüli beteges elváltozása, illetőleg képződése. Nedves években inkább fordul elő. Mi okozza a rozsanya képződését még homály fedi, nem termékenyített virág, rovar szúrás, vagy valamely gomba behatása-é, még nincs kiderítve. Elég az, hogy a rozsanya oly képződmény, mely nagyban követeli figyelmünket, mert a veszedelmes növény mérgek közé tartozik.

A rozs szem helyét elfoglalva a kalászból magaslik ki, színe kékes, néha barna, viola-színű szürke vagy fekete, s olyan mintha deres volna, belseje szürkés fehér, vagy halványpiros. Friss állapotban édeses ízű és összezsuzva méz szagú.

Gyakori nagy tömeges élvezés által mérges hatása, kinos halált okoz, az avvali mérgezés következőleg nyilvánul: kábultság, szomjúság, torok égetés, gyomorfájás, hányás, eleintén dugulás, utóbb nagymérvű hasmenés által. Több idő elteltével a végtagok orr fül fenésedésnek, rothadásnak indulnak. Nehéz szüléseknél és váltóláz gyógyításánál mint orvosi szer használtatik. Összetört rozsanyára tejet töltve, légy mérget képvisel. Különös, hogy az emberi és egyéb állati szervezetre mérges hatással bír és a galambnak nem árt, az ehetsi bátran.

Nagyságánál fogva a rozs ből könnyen kirostálható, de ha mégis megőröltetik s az ily lisztre kálilugot töltünk, hering szagot észlelhetünk.

Ha rozstalajban nagyobb mennyiségben fordul elő, azt ne adjuk marháinknak, mert vemhes állataink elvetélnének, annak élvezetétől.

Ebner Sándor.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

(Folytatás.)

VII. Spanyolország.

Spanyolország szemterményeit a kiállításon legjelesebb összeállításban a s. isidori és cordobai gazdasági intézetek (Instituto agrícola de S. Isidoro és Instituto de Cordoba) és a valenciai gazdasági egyesület (Sociedad de agricultura de Valencia) szemterménygyűjteményei tüntették fel, habár Spanyolországnak úgy szólván

minden vidékéből voltak mezőgazdák, kik terményeik egy két legjelesebbjéből mintákat küldeni el nem mulasztották.

Spanyolország szemterményeit a főntebb érintett gyűjtemények alapján vévén bírálat alá, a miveleti növények képviselésének aránya és minősége tekintetében a következő megjegyzéseknek kell helyt adni.

Legnagyobb mennyiségben a gabnaneműek és hüvelyesek voltak kiállítva, alárendelt szerepet játszottak a fonal-, gyök- és szálas takarmánynövények s úgy szólván teljesen hiányoztak az olajnövények.

Az egyes szemtermények minőségét tekintve felhozhatók a következők: a búzák közül a piros kisebb szemű, világosabb piros nagyszemű és halvány közép nagyszemű tűnt ki; — az árpa zöldessárga, rosszul kalászolt szemeket mutatott; — a zab részint sárga, részint barnás szemű; — a tengeri feltűnően szép nagy csöveivel okozott feltűnést, melyek sötét sárga, pirossárga, veres és fehér nagy szemekkel, az illető válfajta minősége szerint sűrűen megvoltak rakodva; a rozs, kétszeres csak kismennyiségben, a pohánka, köles és czirok azonban nagyobb mennyiségben, de sajtáságosabb jellem nélkül voltak képviselve; a hüvelyesek közül kivált a paszuly mutatott számos különböző válfajtát, a kender jeles minősége mellett a szemtermények mellett kiállított 9' magas kendernövények s az azokból nyert igen szép fényvel bíró fehér rostok tanuskodtak.

Spanyolország szemterményei a nyugoti gazdasági csarnokok nyugotról számított második szárnyrészében meglehetősen összpontosítva, részint a közfal melletti lépcsőzetes állványokon, részint pedig szabadon körüljárható asztalokon voltak kiállítva s elhelyezésükre jobbra faládák használtattak, melyek betakarva nem lévén a tisztaság megőrzésére alkalmasak nem is lehettek.

A szemterményeknek bizonyos természetes alapon csoportosítására, azok kiállításánál gond nem fordított, mert daczára annak, hogy a főntebb érintett gazdasági tanintézetek szemterménymintái, a miveleti növények csoportosítására való tekintettel számozva is voltak, még csak ezeknek folyó szám szerinti sorakoztatása sem tartott lényegesnek, — holott azok áttekintése ez által lényegesen megkönnyítve, a gyűjtemény érdekének növeléséhez járult volna, miglen így a spanyol gazdasági tárlat a rendezetlenség, hézagosság jellegét mutatta.

VIII. Portugál.

Portugál szemterményeit igen helyesen egy nagy gyűjteményes kiállításban mutatta be, melyhez a szemterményeket Portugal mezőgazdasági tekintetben nevezetesebb vidékeinek mezőgazdái készségesen szolgáltatatták.

A szemtermények ezen gyűjteményes kiállításában legerősebben a gabnaneműek és hüvelyesek voltak képviselve, ezeken kívül a fonalnövények közül még csak a len jöhetvén tekintetbe.

A gabnaneműek között a kiállításon való képviselte-

tés alapján főművelési növényeknek kell nyilvánítani a buzát és tengerit, valamint a paszulyt és borsót, — a buza tulajdonos számával piros köpczös szemű, volt válfajtáiként említhetők a Ribeiro, Mars és Sz. Martha buzák, mindannyi sikérdus aczélos szemmel.

A tengeri szép nagy csövű, melyeken nagy szemek sorakoznak egymás mellett; szinre nézve megkülönböztethetők: a sötét és pirossárga, a piros csikos és a fehér szemű. Mint egymástól lényegesebben eltérő tengeri válfajták említendők: a fehér kisszemű, a lófogu, a piros csikos és pirossárga közép nagy szemű tengeri.

A többi gabnafélék bemutatása alárendeltebb jelentőségű volt.

A paszuly a szemek nagysága és színében egymástól különböző válfajtáknak oly gazdag gyűjteménye által volt képviselve, minőt az egész kiállításon is csak keveset lehetett találni; a borsó és lencse azonban csak csekély mérvben szerepelt.

Portugal gyűjteményes szemterménykiállítása egyike volt a kisebb államok legjobban sikerült szemterménykiállításainak, miután a rendelkezésre álló eszközök összpontosítása s ügyes felállítása által azon célzott bizonnyal elérte, mely bármi tárgyak kiállításánál a kiállító részéről józanon számításba vehető. A kis Portugal a világkiállítást földmívelési terményeinek bemutatására sokkal ügyesebben s jobb sikerrel használta fel, mint számos más és mezőgazdasági tekintetben Portugálnál gazdagabb állam.

Portugal szemterményeinek gyűjteményes kiállítása a portugal gazdasági csarnok közfalához állított lépcsőzetes emelvényen foglalt helyet.

A szemtermények elhelyezésére üveg edények használtattak, melyek parafadugóval bedugaszolva széles szájukra állítottak.

Minden üvegre részletesen fel volt jegyezve a termény, termelő hely és termelő neve; a jelzés természetesen portugal nyelven történt s miután az ezen nyelvben járatlannak a használt kitételek megértése szükségképen némi nehézségeket okozhatott, sok látogatóra nézve bizonnyal igen érezhetővé fogott válni egy legalább a fő felírásokra kiterjedő általánosan megérthető terminológiának alkalmazása.

IX. B e l g i u m.

Belgium szemterményeit, a belga belügyministeriumnak mezőgazdasági osztálya által rendezett szemterménygyűjtemény tüntette fel, mely az érintett ministerium gazdasági érdekű kiállításának egyik nevezetesebb részét képezte.

Belgium szemterményei között első sorban láttuk képviselve: a gabnaneműek között a szakálos és tar buzát, részben piros, részben pedig halvány, de egyiránt teljes szép szemmel, a rozsot színárnyalatban és nagyságban felismerhető eltéréssel, zöldessárga barna színnel és kisebb nagyobb szemmel, az árpát zöldessárga színű szép szem-

mel, a sárga és barnás fekete zabot, a tönkölyt és pohánkát, de csak nagyon alárendelt mérvben; — a hüvelyesek között, a babót és lóbabót; az olajnövények közül a repcét és gomborkát; a fonálnövények közül a kender és lent, mely utóbbiak jeles minőségét és megfelelő disztlését igazolták a szemtermények mellett kiállított hüvelyekkel megrakott repce és gomborka növények, valamint a szép sugarú növésű kender és len szálaból kötött nyalábok.

A belga szemtermények felállítása tekintetében megjegyzendő, hogy az azokat kiállító belügyministerium, a szemtermények tüzetesebb megítélhetése végett nem mulasztotta el, mezőgazdasági terményeit szalma állapotukban is bemutatni, s a szemes és szalmás termények felállítását az országban megkülönböztethető gazdasági vidékekre való tekintettel csoportosítani. Ezen csoportosításra ügyesen használtattak fel a belga gazdasági csarnokban emelt oszlopok, melyekhez erősítették a szalmás termények, míg az oszlop alját övedző kerek asztalokon bedugaszolt üvegekben állítottak fel a szemtermények.

A gazdasági terményeknek megkülönböztethető gazdasági termeléssel bíró vidékek szerinti felállítása kétségekivül a leghelyesebb és legtanulságosabb; a felállítás ezen előnye azonban csak úgy juthat teljes érvényre, ha a termelési vidékek és termények jelzése úgy történik, hogy az minden szemlélőnek szemébe tűnjék, de ez irányban a belga szemes és szalmás termények kiállítása hiányosnak volt mondható, mert az illető termelési vidék keretén belül a termények szembetűnőbb jelzésére a megvárható figyelem nem fordított.

X. H o l l a n d i a.

Hollandia szemterményei a kiállításon közszemlére néhány gazdasági egyesület és birtokos mezőgazda által rendezett szemterménygyűjteményben állítottak ki.

A gazdasági egyesületek szemterménygyűjteményei közül említendők az észak-hollandi, harlemi és gelderni gazdasági egyesületek gyűjteményei. A birtokos mezőgazdák részéről kiállított szemtermények közül pedig figyelmet érdemeltek Bosch E. guesi, Riepma G. A. grönningeni és Hoef D. oestgesti mezőgazdák szemterményei.

A kiállított szemtermények minőségének megítélése tekintetében, csak az észak-hollandi gazdasági egyesület szemterménygyűjteményére szorítkozunk, mint a kiállítottak között legteljesebb collectióra, a midón is a gabnaneműek közül megemlítendők a buza és pedig a fehér és piros őszi és tavaszi buza; az őszi, tavaszi és Szentjános rozsa; az árpa és pedig az őszi-kék, chevalier és tavaszi árpa; a zab, nevezetesen a dán, pehely, sárga és fekete zab; a kanárfü és pohánka.

A hüvelyesek, olaj, és fonálnövények érdekes mintákban voltak bemutatva, miglen a szalastakarmánynövények közül csak a vörös lóher volt az egyedüli, mely miveleti növényeink ezen egyik legfontosabb csoportját képviselte.

A fűszernövények közül említést érdemelt a kömény, koriander és ánizs.

Ezen érintett szemterménygyűjteménynek mintegy ki-egészítő részét képezte a kerti veteménymagvaknak egy nagyobb gyűjteménye, mely különböző kerti vetemények számos fajainak magjait tüntet fel.

Bosch E. guesi birtokosnak szemterménykiállítása annyiban érdemelt figyelmet, hogy az általa kiállított gabonaműek buza, rozs, zab, pohánka, valamint a hüvelyesek: borsó, babó és szintugy a fonal- és olajncvények, len és mustár, részint Seelandból, részint Angliából származó vetőmagvak után természetek.

A Riepma G. A. grönningeni birtokos által kalászaikban is kiállított gabonaműek buza, rozs, árpa, zab pedig különösen azért érdemelnek említést, miután Grönningenben természetelt bel- és külföldi gabonaműeknek egyenlő körülmények között tanúsított eltérő fejlődését tették láthatóvá.

A hollandi szemtermények a hollandi gazdasági csarnokban meglehetősen összpontosítva állítottak ki. A gyűjtemények legjelentékenyebbike, az észak-hollandi gazdasági egyesületé, egy fal mellett álló lépcsőzetes állványon, bedugaszolt üvegekben volt kiállítva; míg a kisebb gyűjtemények annak közelében fal mellett: asztalokon, részint kisebb bádóg edényekben, részint pedig, nézetünk szerint tulságosan nagy, zsákokban állítottak ki.

A kiállított szemtermények jelzése tekintetében megemlíthető, hogy a termés, termesztő és termőhely neve a legtöbbször szabályszerűen fel volt ugyan jegyezve, de miután e jelzés kizárólag hollandi nyelven történt a látogatók tetemes része előtt érthetetlen is maradt.

(Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1874. június hó 1-én.

88. A május 4-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván, — észrevétel nélkül hitelesítettett.

89. Titkár Szentjánosy és Weisz által az egyleti köztelek számára kiszolgáltatott alma és körtemag költségét utalványoztatni kéri; — a 25 frt. 38 krnyi összeg kifizetésére egyleti pénztárnok ur ezennel utasítottatik.

90. Aigner Lajos pesti könyvkereskedő 1 frt 89 krnyi számláját utalványoztatni kéri; — ezen összeg kifizetésére egyleti pénztárnok ur ezennel utasítottatik.

91. Ministerium 7920 sz. alatti körlevelében azon kivánságának ad kifejezést, hogy vidékenként tekintélyes gazdák szállíttassanak fel, miszerint a termények állásáról, az aratás eredményéről stb. mint a ministerium állandó tudósítói működjenek, t. i. időről-időre a megküldendő minták szerint tudósításokat szerkesszenek és azokat gyorsan és pontosan be- küldjék; — miután az egylet tagjai nagyon aránytalanul vannak az egyes vidékeken elterjedve, úgy hogy megtörténhetnék miszerint gazdaságilag fontos vidékek tudósítók nélkül maradnának, választmány azt hiszi, hogy a Nmlgu ministerium intenióinak úgy lenne legsikeresebben megfelelő, hogy ezen rendes tudósítók szervezése megyénként illetőleg járasonként történék és ezen véleményének külön felterjesztésben fog tiszteletteljesen kifejezést adni.

92. Királyföldi tanfelügyelőség 895 sz. alatt néptanító Danilla János részére Hutter-kast kér; — a kérelem legközelebb teljesítettni fog.

93. A magyar orsz. gazdasági egylet 213 sz. alatt fel- szállítja az egyletet, hogy a területén netalán létező ásványi trágyaanyagokat kipuhatolja és azokból mutatóványokat küldjön;

— választmány az ügy nagy horderejét részéről is méltányol- ván, utasítja titkárt, hogy e tekintetben a nemzeti muzeum ásványtári örével Herbach Ferencz urral érintkezzenek és a ne- táni leletekről időről-időre jelentést tegyen.

94. Telekkönyvi igazgatóság 1272 sz. alatt több köz- ségre vonatkozó telekkönyvi jegyzőkönyvek közzétételét tár- gyazó hirdetményt küldi meg; — tudomásul szolgál.

95. H. G. ur szakértői bizonyítványt kér az egylet- től, hogy 300 drb. juhnak egész évi kosarazása általá- ban hány 10 mázsás szekér ganéjnak felel meg, mely bizo- nyítványt egy peres ügyében felhasználni kívánja; — bár egy- letünk hivatásszerű kötelességének ismeri a szakmájához tar- tozó kérdésekben kívánatra véleményt nyilvánítani; mégis ez- uttal testületi nyilatkozatot adni egy peres ügygel szemben és a törvényszéki eljárás beállható következményeinél fogva le- hetőnek nem tartja.

96. Ministerium 8240 sz. alatt Grubiczy Geyza „Tyu- kászat” című munkájának egy példányát küldi meg; — kö- szönettel a könyvtárba helyeztetett.

97. A bécsi cs. kir. gazd. egyetem hallgatói segélyegy- letük javára adakozásra hívák fel az egyletet; — miután egy- letünk ily czélokra alappal nem rendelkezik a kérelmet saj- nálattal mellőzni kénytelen.

98. Ministerium tudatja, hogy egy időközben a m. orsz. gazd. egylet által kiadott hasonirányu szakmunka megjelenése következtében, a Kiss János „Méhészeti kézikönyv”-ének ki- nyomatása egyelőre elmarad; a tiszteletdíjat 200 frtnyi összeg- ben azonban szerző részére egyidejűleg kiutalványozza; — tu- domásul szolgálván, az átirat tartalma szerzővel közöltetni sa tiszteletdíj kezéhez juttatni fog.

99. Egyleti ügyvéd Tompa Károly ur n. Bágya Ferencz ur hátraléka ügyében nyilatkozik; — tudomásul szolgál.

100. A kül-közép tized t. lakói felszólítják az együletet, hogy egy általuk a Berei-féle „trágyagyár“ ellen a t. városi tanácshoz beadandó panaszos kérelmüket csatlakozásával támogatassa; — mintán együletünk közelke az állítólagos „trágyagyár“ egészségtelen büzeinek a legnagyobb mérvben ki van téve; mivel ez ügyben már ezelőtt egy évvel folyamodtunk a nélkül, hogy akár intézkedés történt volna, akár néhány sornyi választ nyertünk volna; — választmány midőn a tized t. lakóinak kérelmét pártolná, részéről egyidejűleg és hivatkozással a fentebbiekre, külön kérvényt fog benyújtani a t. városi tanácshoz.

101. Ladányi Sándor megemlékezvén az utóbbi időben pusztított tüzvészekről, melyek oly sok szorgalmas gazda vagyonát felemésztették, indítványozza, hogy az egylet szűkebb hazánk törvényhatóságait indokolt átiratban keresse meg, miszerint a tűz elleni biztosítás üdvös voltát a lakósokkal lehetőleg megismertette, azokat minél tömegesebben eszközzendő biztosításra minden rendelkezésükre álló eszközzel sarkalják; — tüzetes eszmecsere után választmány az indítványt magáévá teszi s a határozat kellő fogantatására az elnökséget ezenfelül felkéri.

Gamauf Vilmos

egyleti titkár.

EGYVELEG.

* Az erdélyi gazdák harmadik vándorgyűlése, mint biztos forrásból értesülünk, folyó évi october elején Déván meg fog tartatni. Hunyadmegye lelkes közönsége mindent elkövet, hogy a kedvezőtlen körülmények miatt tavatról elhalasztott gyűlés és tárlat minél fényesebben sikerüljön; a részletesebb tárgyalások a dévai intéző választmány és az erdélyi gazd. egylet között most folynak és reméljük, hogy a megállapított programot lapunk mellékletül mielőbb közölhetjük.

* Személyi hir. Kenessey Kálmán, a földmívelési ministerium osztálytanácsosa a napokban Kolozsvárt járt és a kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézetet, valamint az erdélyi gazd. egylet egy országos vinczellér és haszon kertészképezde részére felajánlott köztelkét és kísérleti szőlőjét, beható figyelmének tárgyává tette. Egyszersmind a felállítandó törzsgulya érdekében néhány alkalmas jószágot megtekintett és több birtokos főrral értekezett. Mint halljuk, a ministerium is teljesen meg van győződve az említett intézmények czélszerűségéről, sőt nélkülözhetlenségéről; de másrészt az ország kedvezőtlen anyagi állapota sok akadályt gördít a terveknek megvalósítása elé.

* Az országos baromfikiállítás Budapesten szeptember hó 4-én nyílt meg. Az ünnepélyre megjelentek földmívelési minister Bartal György, ministeri tanácsos Major Pál, a város polgármesterei, számos országgyűlési képviselő s más

notabilitások. Dr. Szabó József megnyitási beszédére a minister ur felelt, azután megkezdődött a szemlélés. A bíráló — nagyon helyesen — már korábban megejtetett, juryelnökök voltak Simigné asszony es keszthelyi tanár Engelbrecht Károly, jegyző Dr. Rodiczky Jenő. A kiállítás eredménye, tekintetben véve azt, hogy mint első ily nemű kísérlet, számos nehézséggel volt kénytelen megküzdeni, teljesen kielégítő, a közönség részvéte nagyon élénk volt. A rendező bizottság fáradságtalan elnöke Grubiczy Géza, megérdemlett elismerésben részesült és közelebbről lapunkban ismertetett „Tyukászat“ cz. műve, mint irodalmi termék, diszokmánnyal lett kitüntetve.

* A dél-magyarországi méhészegylet közgyűlése Temesvárt, mint utólagosan értesültünk, mult hó 26. és 27-én a legnagyobb sikerrel folyt le. A congressus tárgysorozata felette érdekes, a méhészeti kiállítás minden tekintetben nagyon gazdag volt, a dicsőség pálmája az egylet collectiv tárlatát és Bárány Ambrózy Béla kiállítványait illette.

— Az országos lótenyésztés ügyi értekezlet javaslata folytán a földmívelési ministerium legközelebb értesítette az összes vidéki lótenyésztő-bizottmányokat, hogy az állami méntelepekből évenként kisorolásra kerülő ménnek közül azokat, melyek csak előhaladt koruk miatt soroltatnak ki, de egyes tenyésztőknél kellő gondozás mellett kisebb számu kanczát még kellő eredménnyel fedezhetnek, igen előnyös feltételek mellett kész volna a bizottmány által ajánlt tenyésztők birtokába juttatni. Felhivattak ennél fogva a bizottmányok, miszerint erről vidékük értelmesbb tenyésztőit értesítsék, s ha ezen kedvezményre megbízható vállalkozók találkoznak, azok igényeiket legfeljebb július hó 15-ig a ministeriumnál bejelentésük, hogy a bejelentett kívánásokat az augusztus hó folyamában tartandó kisorolásnál figyelembe venni lehessen. Nem megvetendőnek tartjuk ezen kedvezményt a tenyésztőkre nézve, mert gyakran láttunk már az álladalmi méntelepekből kisorolt idősebb méneket a fejérvári, győri nagykőrösi vagy aradi vásárok alkalmával potom áron elárvereztetni, még pedig olyanok, melyek a fedeztetési állomás erős igényeit 40—50 kancza fedezésével ugyan már ki nem elégíthetik, de egyes gondos tenyésztőknél 20—25 kanczával még igen jó ivadékok hozhatnának. Figyelmeztetjük tehát azon tenyésztőinket, kik a jövő fedeztetési időnyre méről még nem gondoskodtak, hogy ezen kedvező alkalmat megragadván, kívánásaikat az illető bizottmányi elnökknél bejelenteni el ne mulasszák. (F. É.)

* A kolozsvári június 13-iki országos vásár június 11-én a baromvásárral kezdetét vette. Állatok nagy számmal hajtottak be, de vevőkben hiány volt érezhető. Bővebb tudósítást lapunk legközelebbi számában hozunk.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

TAUFFER FERENCZ

Kolozsvártt.

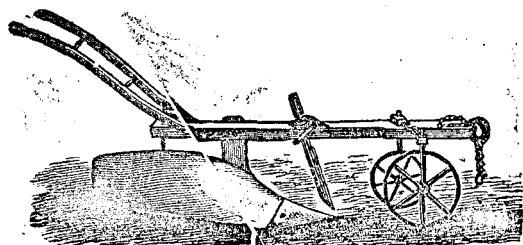
Ajánlja a T. cz. gazdaközön-
ségnek dusan ellátott

mag- és termény-raktárát,

hol is mindennemű lóhere, fűta-
karmány, répák, bükköny, KANADAI
és sziberiai zab, kerti és virágmag-
vak a legjutányosabb árakban
kaphatók.

(1)

(24—26)

Gubicz András

utódának gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41. szám.

Ezennel bátorkodom a t. cz. gazdaközönségnek
általános elismerésben részesült s számos gazdasági és
már három világiállításon érmeikkel kittedett

Gubicz-féle ekéket

becses figyelmébe ajánlani. Megjegyezvén, hogy azok
árait a körülményekhez képest mérsékelten, s egyes
ekerészekkel is szívesen szolgálók.

Ajánlom továbbá a gyáramban hasonló szilárd szer-
kezettel s hasonló gondossággal kiállított egyéb gaz-
dasági eszközöket s gépeket is u. m. töltőgető, kapáló,
magtakaró ekéket, boronákat, rögtörőket, szecs-kavágó-
s kukorica morzsoló gépeket, s kiváló szilárd és cél-
szerű szerkezetű rostákat, stb.

Kivánatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók, tisz-
telettel Gubicz András utóda

Gubicz László

(2) (20) (1—3) gazdasági gépgyáros.

Jelzalog-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a je-
lenlegi zilált pénzvisszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelő-
nyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Ertekezhetni posta útján, vagy személye-
sen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 24—52

TARTALOM: A burgonya betegségről.
(vége.) — Ismét a gyomok. — Gazdasági
szemle a bécsi közkiállításon. (Folytatás.)
— Társalgó. — Választmányi ülés 1874.
junius hó 1-én. — Egyveleg. — Piaczi
árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török- buza	széna	szalma	bécsi öl tüzifa	marha hus
ára krajezárokbán										
Kolozsvár	junius 11	690—720	520—590	470—500	176—180	460—490	130	80	1100	23
Nagy-Várad	mart. 31	694—780	580—651	180—540	170—190	420—450	120	80	900	26
Maros-Vásárhely	junius 31	600—666	470—490	454—486	148—176	—	210—240	110—160	1230	20
Károly-Fehérvár	jun. 6	625—637	510—525	485—500	260—213	—	265—275	110—160	1000	22
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	180—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	febr. 1	600—658	578	454—462	146—153	348	—	—	—	20
Besztercze	junius 2	600—680	520	560	180	—	100—140	80—130	750	16
Nagy-Enyed	junius 4	600—633	500—550	400—450	195—210	—	290—300	55—65	1100	20
Szamosujvár	junius 5	680—740	520—590	440—480	190—200	—	250	50	1200	18
Deés	junius 9	686—726	600—640	480—500	170—180	—	130—140	65—90	800	18
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 71 frt 50 kr. Ezüst árkelet 105.75

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3695 darab hizó ökör. A forgalom élénkebb; árak: magyar 30 $\frac{1}{2}$ —33 $\frac{1}{2}$ frt; német hizó ökör 31—33 $\frac{1}{2}$ frt. a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt